

Krzystof Piątkowski, MIT – HISTORIA – PAMIEĆ. KULTUROWE KONTEXTY ANTROPOLOGII/ETNOLOGII. Księży Młyn, Łódź 2011, 300 s.–

Je mi líto, ale musím hned na počátku konstatovat, že název díla se mi jeví nevýstižný: enumerace, jež nepostihuje vlastní obsah díla. Ten postihuje spíše podtitul, ovšem se zbytečným „lomítkem“ antropologie versus etnologie; autor by si měl vybrat. Určitě to však není to nejpodstatnější; podstatný je pokus o přiblížení vzájemné vágnosti hranic, vzájemné prolínání, ba superpozice nebo snad tekutá interdisciplinárnost soudobých humanitních věd. Etnologie a historie, literatura a výtvarné umění, lidová kultura, mýty a politika; to vše jsou prvky či spíše perspektivy, jež komponují přítomné dílo Krzystofa Piątkowského, výraznou osobnost polské etnologické vědy. Autor, nepochybujme, že právem, tedy tvrdí, že nelze určit hranice tradičních disciplín a ani to není, jak soudí, podstatné pro soudobou etnologii, dokonce ani pro celou oblast humanitních věd (pokud to ovšem někdy bylo), jak dokládají autorovy brilantní analýzy a postřehy, „materializované“ patrně nejlépe v tom, co Krzystof Piątkowski nazývá poněkud teatrologicky „dějství“ či „akt“ (v originálu „odsłon“; také by bylo možné mluvit o exkurzech), což výrazně oživuje teoretizující pasáže nebo kapitoly. Všimněme si tedy uspořádání díla, sestávajícího ze šesti částí. První z nich, tj. „okruh antropologických teorií“, jsme již naznačili. Část druhá, jež je věnována „kontextové etnologii“, sestává ze dvou kapitol. První z nich hledá inspirace v postmoderní antropologii. Druhá kapitola této části, možná klíčová, předkládá vlastní fabrikát autorův: kontextovou antropologii, jejímž jádrem je akcent na

interdisciplinárnost, literaturu, umění a rovněž filozofii. Metodologicky jde o počínání hermeneutické; autor v této souvislosti podtrhuje, že kontextová antropologie „szlifuje“ jazyk v jeho interpretačním užití. Vlastní korpus představují tři části následující; to jsou právě ona dějství, jež jsou obsazena trojí perspektivou: perspektivou mýtu, perspektivou historie a perspektivou kulturní paměti. První z nich, perspektiva mýtu, dochází svého vyústění či aplikačního vrcholu rozbořením „kosovského mýtu“. V druhé perspektivě vystupuje historie; její exemplární podobou je Polsko v dějinnosti, úvahy o sarmatské kultuře, což však od čtenáře již vyžaduje speciálnější vědomosti. Nakonec jde, to je třetí dějství, o „naši paměť“, fungující jako „gestaltové“ zařízení kolektivní identity, abych se dostatečně přiblížil slovníku Krzystofa Piątkowského. Vcelku však lze, a troufám si říci, že nikoli bez nadšení, konstatovat, že autorova kontextová antropologie, to je vlastně hermeneutika vidění souvislostí a v tomto ohledu je náš autor na úrovni mistrovské. Část šestá, jež se mi jeví ve své „návaznosti“ poněkud neorganickou, přináší antropologické výklady zaměřené na rozmanité jevy současnosti: lidová kultura či povědomí o ní u dnešního člověka, otázky zábavy a grotesky, kýč, performativnost soudobého umění, válka. Co říci na závěr? Snad poslouží lehká enumerace (tady bude – na rozdíl od titulu – rozhodně na místě): budoucnost humanitních věd, rozvolňování, stírání dávných nebo tradičních hranic (znovu ještě opakují: je otázka, do jaké míry byly tyto hranice v proměnách disciplinárního času zřetelné a nehybné), formování nových tematických orientací, rostoucí pragmatismus disciplíny, konfrontace diferencí. Potud poučení z Krzystofa Piątkowského.

František Vrhel (FF UK Praha)